

Yeşil Hareket: Alman Yeşilleri Üzerine Bir Değerlendirme

M. Akif ÖZER*

In this article, we examined the ecological movements that struggled successfully with ecological problems which will affect World's future greatly. In private, we examined German Greens and German Green Party. We prefer German Greens because of that to be leader of ecologic movements. Especially their efforts on political platforms and their negative experiments provided that they become a important source which many lessons being taken out.

In article, we also gave short informations about enviromental problems, ecological movements in general, greens and political parties so that it would be background to informations about German Greens.

GİRİŞ

Günümüzde, insanın doğa üzerindeki baskılarının giderek artıyor olması ve bunun sonucunda ekolojik dengenin bozulmaya başlaması, önemli bir sorun olarak kendisini fazlasıyla hissettirmeye başlamıştır. Hızlı nüfus artışı, kentleşmedeki yoğunluk, teknoloji ve benzeri artırabileceğimiz birçok neden, ekolojik sorunları, çağdaş toplumların gündeminde ön sıralarda yer alan konulardan birisi durumuna getirmiştir.

Karşı karşıya olduğumuz sorunlar, içerik olarak değişikliğe uğramış olsa da, insanlığın yeryüzünde var olduğu günden bugüne, her dönemde ve hemen hemen her yerde varlığını sürdürmüş olan sorunlardır. Özellikle sanayi devrimi ile birlikte, insanın doğaya hakim olmaya başlaması çevre sorunlarını gündeme getirmiştir. Başta sanayileşmiş ülkelerde görülen çevre sorunları zamanla tüm dünyaya yayılmış, hatta günümüzde tüm evreni tehdit eder bir görünüme bürünmüştür.

Ekolojik sorunların yoğun bir şekilde artması, bu alanda acil çözümler üretilmesini zorunlu hale getirmiştir. Çevreyi koruma ve sağlıklı ortamlarda

* Arş.Gör., Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F., Kamu Yönetimi Bölümü.

yaşanması gerektiği fikirleri, uluslararası düzeyde tartışılmaya başlanmış ve çözümler üretilmeye çalışılmıştır.

174

Bu süreçte dünyada büyük değişimler olmaya devam etmektedir. Özellikle coğrafi keşifler ve icatlar, Rönesans, reform hareketleri, sanayi devrimi gibi önemli gelişmeler, toplumlarda büyük dönüşümlere neden olmuştur. Ancak bunların hiçbiri günümüzdeki gelişmeler kadar hızlı olmamıştır. Bilgi iletişim teknolojisindeki gelişmeler, küreselleşme, önemli derecelere varan teknik gelişmeler, dünya üzerinde yeni sorunları gündeme getirmiştir. Bunlar arasında tüm dünya toplumunu etkileyecek boyuta ulaşabilen ekolojik sorunlar, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gündemimize fazlasıyla yerleşmeye başlamıştır.

Ekolojik sorunların etkilerini fazlasıyla hissettirmeye başlaması, sorunlarla mücadelenin başlamasını geciktirmemiştir. Tüm dünyada, gerek ülke bazında gerekse uluslararası faaliyetlerde bulunan çevreci örgütler kurulmaya başlamıştır. Tüm bu örgütler, "yeşil hareket" üzerinde yoğunlaşarak, benzer ilkelere hareket etmişlerdir. Benzer faaliyetlerde bulunarak, ekolojik sorunlara çözüm bulmaya, bu sorunların olumsuz etkilerini en aza indirmeye çalıştılar. Çözüm bulma oranlarına göre, bazı faaliyetlerde yoğunlaşmalar olmuş, özellikle sorunların artarak devam etmesi üzerine, kimi ülkelerde yeşil hareket siyasal partileşme sürecine girmiştir. Çünkü somut çözümlerin, ancak yasama organları düzeyinde sağlanabildiği herkes tarafından biliniyordu. Ancak hareketin yasama organlarına taşınabilmesi çok zor olmuş ve uzun mücadeleler gerektirmiştir. Birçok ülkede, ekolojik sorunların insan yaşamını ve doğayı doğrudan etkileyerek önemli sorunlara yol açmaya başlaması ile birlikte, toplum tabanından destek görmeye başlamaları, yasama organında temsil edilme olanağının yolunu açmıştır. Bazı ülkelerde bu olanak, öylesine hız kazandı ki, yeşil partiler, güçlü partiler sıralamasında ilk üçe bile girme başarısını elde ettiler.

Bu çalışmamızda, böylesine bir başarının sağlandığı ülkelerden biri olan, Almanya'daki yeşil hareketin gelişim seyrini ele alacağız. Bugün Almanya'da 2. Dünya savaşı sonrası ortaya çıkmaya başlayan ve 1990'lara kadar radikal ve oldukça önemli bir hareket konumunda olan ancak bu tarihten sonra koalisyonlara girerek, etkisini azaltan buna rağmen, Almanya'da ekolojik sorunlara karşı çok önemli bir duyarlılığın gelişmesini sağlayan yeşil hareket, diğer Avrupa ülkelerine de örnek olacak bir konuma ulaşmıştır. Çalışmamızda, bu süreçte çok önemli rol oynayan Alman Yeşil Partisini, yeşil hareketin ülkede ve dünya genelinde izlediği süreç paralelinde değerlendireceğiz. Bu değerlendirmeye geçmeden önce, bir ön bilgi oluşturması açısından, çevre sorunları, ekolojik hareketler, yeşiller ve siyasal partiler hakkında bilgi vereceğiz.

I - ÇEVRE SORUNLARI VE EKOLOJİK HAREKETLER

Yeni bir bin yıla girdiğimiz bu günlerde, tüm dünyanın gündeminden düşmeyen oldukça ciddi sorunlar bulunmaktadır. Bunlardan en önemlilerinden birisi de çevre

sorunlarıdır. Özellikle ekolojik hareketlerle birlikte siyasallaşan sorunlar, tüm dünya ülkelerinde, soruna olan hassasiyetin artmasına neden olmuştur. Özellikle sanayi devriminin ardından, insanın insanı tahakkümü altına alabileceği, dolayısıyla insanın doğayı da kontrolünde bulundurabileceği düşüncesi, büyük bir hızla yaygınlık kazanmış ve doğa 20. yüzyılın teknolojik gelişmeleri ile birlikte hızla tahrip edilmeye başlanmıştır. Zamanla doğadaki dengenin bozulması, insanların yaşamlarını da etkilemeye başlamış ve bunun üzerine özellikle ekolojik hareketlerin öncülüğünde çevrenin korunmasına yönelik toplumsal bir örgütlenme başlamış ve insanlarda çevre duyarlılığı fazlasıyla artmıştır.

Aslında insanoğlunun çevre sorunlarına duyarlılığı son yılların bir olgusu değil. Geçmişte, çok eski dönemlerde de doğanın kutsallığından hareketle, bu yönde çeşitli düşünceler geliştirilmişti. Bu doğrultuda antik çağlardan beri insan-doğa ilişkilerinde uyumu içeren görüşlerin bulunduğunu söyleyebiliriz. Eski Yunan'da Platon ve Aristo, Hıristiyanlık, Musevilik, İslam gibi dinlerin kutsal kitapları, bu görüşleri yansıtan bölümler içermektedir. İnsan-doğa uyumuna bir tür darbe vuran gelişme, 16. yüzyılda aydınlanma düşüncesi ile birlikte yaşanmıştır. Doğayı insana bir malzeme olarak gören bu düşünceye eleştiriler getiren Rousseau, Marx gibi düşünürler, ekolojik hareketlere ilham kaynağı olmuşlardır (Görmez, 1997:71).

20. yüzyılın başları ise, batı toplumunda her alanın tartışılmasına sahne olmuştur. Özellikle yapılan eleştiriler, insanlığı doğrudan etkileyen akımların hatalarına karşı yapılmıştır. Bu doğrultuda aydınlanma düşüncesine yapılan eleştiriler artmış ve bütüncül ekolojik yaklaşımlar geliştirilmeye başlanmıştır. Zamanla ekolojik sorunların doğmasına neden olan her türlü düşünce ve eylem eleştirilmiş ve bu alanda düşünceleri eyleme dönüştüren gruplar oluşmuştur (Öz, 1989:29). Daha sonraları yeşil politikanın ve yeşil partilerin doğuşuna neden olacak bu gruplar, ekolojik düşünceyi kendilerine esas almışlar, bu doğrultuda bir kısmı radikal, bir kısmı daha ılımlı bir şekilde mücadele yapmışlardır. Bu hareketlerin ayrıntılarına geçmeden önce, ekoloji ile ilgili kavramsal analiz yapmamız, konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Ekoloji canlı organizmaların çevreyle ilişkilerini inceleyen bir bilim dalıdır. İlk kez terim olarak 1783 yılında Ernst Haeckel tarafından kullanılmış ve kısmi bir şekilde sistemleştirilmiştir. Daha sonraları da çevrenin korunmasına dikkat çeken politik hareketler tarafından benimsenmiştir. Ekoloji kavramı doğadaki dengeyi simgeleyen bir içerikle yüklü olduğundan, bu dengenin bozulmaya başlamasıyla beraber hızla ilgi görmeye başlamıştır. Çevre hareketi veya ekoloji hareketi dendiğinde bu açıdan fazla bir fark yoktur. Bu deyimlerde, genelde cansız ortamlardaki bozulmaları ve değişimleri engellemeye yönelik insan çabalarının tümü anlatılmak istenmektedir. İki deyim arasındaki temel fark ise, ekoloji hareketine çevre hareketine göre daha geniş bir anlam yüklenmiş olmasıdır (Öz, 1989:28). Yani çevre hareketinde kirlenme boyutuyla ön plana çıkarılan çevre

sorunları, teknik bir düzeyde ele alınıp çözülmek istenmektedir. Ekolojide ise, insanı ve doğayı bütünlük içerisinde kavrayan daha geniş kapsamlı yaklaşım ile sorunlara yaklaşmaktadır(Önder, 1998:23). Aslında ekoloji geniş kapsamlı olarak çevreciliği ve çevre hareketlerini bünyesinde bulundurmaktadır.

176 Ekolojinin iki önemli ilkesi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; doğanın değeri şeklinde, insan faaliyetlerinin insancıl olmayan doğaya olan etkilerini dikkate almayan çözümlere bir koşutluk olarak doğmuştur. Diğeri ise insan üstünlüğünün kabul edilmemesi yani insanın kendi türünü doğal olarak ret edemeyeceği gerçeği üzerine kurulmuştur. Fakat insan, kendisi dışında olanlara da değer vermesini de bilmelidir(Hayward, 1998:13).

Ekoloji, önceleri organizmalar ve çevreler arasındaki ilişkiler bütünü olarak tanımlanırken, daha sonra, insan ve diğer canlıların birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim dalı olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Bu şekilde, yakın zamanlara kadar bitki ve hayvanların çevreleriyle olan ilişkilerini inceleyen bir bilim dalı olan ekoloji, 1970 yılından sonra çevre sorunlarının giderek önem kazanmasıyla birlikte alanını genişleterek insan-doğa ilişkilerini de kapsamaya başlamıştır(Özdemir, 1991:11). Bu şekliyle çevre hareketlerini de bünyesinde bulundurmuş ve oldukça kapsamlı bir içerikle, tüm ülkelerde, gerek siyasal gerekse idari alanlarda, çevre konusunda önemli kararların alınmasını sağlamıştır.

Ekoloji canlıların çevreleri ile uyum içinde yaşamlarını, sürdürmelerini inceleyen bir bilim kolu olarak tanımlanabilir. Ekolojiye yakın diğer bir kavram olan ekosistem ise insan ve diğer canlıların birlikte, uyum ve denge içinde varlıklarını ve gelişmelerini sürdürebilmeleri için varolan şartların tamamını içeren bir kavram olarak tanımlanabilir. Ekosistemde bütün canlıların çevreleriyle dengeli bir şekilde yaşaması söz konusudur. Bu dengenin bozulması ekolojik dengeye dışarıdan müdahalelerin olması ile olur, bu ise geniş anlamda ekolojik sorunları ortaya çıkarmaktadır(Görmez, 1991:5). Ekolojik hareketler ise, ekolojik sorunların çıkması üzerine, etkisini ve yoğunluğunu artırmıştır.

Ekolojinin bir bilim dalı olarak gelişmesi ve güçlenmesi, zamanla felsefi düzeyde ekolojik dünya görüşünün oluşturulması sürecine girilmesine neden olmuştur. Özellikle aydınlanma dönemine yönelik yapılan eleştiriler, batı toplumlarında her alanda giderek yaygınlaşmış, fakat buna rağmen aydınlanmanın ürettiği düşünce ve bütün yapılar, devlet ve toplum katlarında varlığını sürdürmüştür. Bu süreçte birçok alanda sorunlar giderek artmıştır. Bu şekilde oluşan yeni düzenler, insanları yeniden düşünmeye iterken, insanlığın kendisini sorgulaması sürecini de başlatmıştır. 1960 sonrası ortaya çıkan toplumsal eylemler ve ardından yapılan araştırmalar, çevresel felaketleri insanların ilgi alanına sokmuştur. İdeolojik fikri zemini hazırlanan ekoloji düşüncesi bu şekilde bir harekete dönüşmeye başlamış, fikri altyapının eylemlerle desteklenmesi, zamanla ekolojik bir dünya görüşünün oluşmasının önünü açmıştır(Görmez, 1997:77).

Oluşan bu ekolojik dünya görüşünde, toplumla doğa arasında olan karşılıklı etkileşim ve bu etkileşimin yol açtığı sorunlar üzerinde durulmaktadır(Bookchin, 1999:42).Toplumun nasıl doğanın içinden çıkıp geliştiği gösterilmeye çalışılırken, aynı zamanda toplumun geçirdiği farklılaşma ve gelişme de ortaya konulmaktadır(Bookchin, 1999:43).

177

Ekolojik düşüncede, hayatın bütün alanlarının birbirleri ile ilişkileri olduğu düşünülerek bütüncül bir dönüşüm önerilmektedir. Aydınlanma ve onun ürettiği pozitivizmin ve onların ürettiği bütün değerlerin yeniden sorgulanmasıyla başlayan bu süreçte, hayatın bütün alanlarını dönüştürülmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Mevcut üretim ve tüketim biçimi ve ilişkilerinin devam ettiği süreçte, çevrenin korunması mümkün değildir. Merkezi-büyük hantal devletle çevre sorunları engellenemez. Büyük ve sorunlara yol açan teknolojiler kirliliği önleyici teknoloji üretemez(Görmez, 1997:91). Bu şekliyle ekoloji, bugün devam eden tartışmalara, toplumla doğayı karşı karşıya getiren temel sorunların toplumla doğa arasında ortaya çıkmadığı, toplumsal gelişmenin içinden çıktığı görüşünü öne sürerek(Bookchin, 1999:44) önemli bir katkıda bulunmaktadır. Ayrıca ekolojistler, doğaya meydan okumanın bireysel algılamayı sınırlandıracağını söylemektedirler. Bu durum insanların doğal dünyayla ve diğer türlerle birlikte algılanmalarını engellemektedir(Hayward, 1998:49). Dolayısıyla böylelikle insan-doğa uyumunun gerçekleşmesi mümkün olmamaktadır.

Genel olarak tüm ekoloji düşünceleri; insan-doğa uyumunun gerçekleşmemesi nedeni ile, mevcut üretim ve tüketim ilişkilerinin çevre sorunlarına yol açtığını ileri sürmektedirler. Bu şekilde tüketim ilişkileri devam ettikçe, ekolojik dünya görüşünün sonuçlarına ulaşılamaz, yani ekolojik bir toplum kurulamaz. Bu durumda da ekolojik sorunların giderek büyümesi kaçınılmaz olur. Bundan dolayı kitlelerin üretimi teşvik edilmeli, kitlesel üretim sağlanmalıdır. Kentleşmeyi sorun haline getiren mevcut üretim biçimi değiştirilmelidir. Bu durum bazı ülkelerin sömürülmesine de yol açmaktadır. Bunun sonucunda ülkeler arasında gelir dağılımında önemli eşitsizlikler oluşmakta, doğanın sömürülmesi de bu şekilde ortaya çıkmaktadır(Görmez, 1997:90).

Ekolojik düşüncede, doğanın sömürülmesinden hareketle, mevcut teknolojilerin hantal, insancıl olmayan ve kirlitici niteliğini öne çıkarılmaktadır. Bundan dolayı insancıl ve küçük ölçekli teknoloji talep edilmektedir. Bu çerçevede nükleer tesislere ve insani olmayan teknolojiye, teknolojinin insanı yabancılaştırmasına ve teknolojinin kirliliğine karşı çıkılmaktadır(Görmez, 1997:90). Bundan dolayı, mutlaka doğayla uyum gerçekleştirilmelidir. Doğada her şey ekosistemin bir parçasıdır. Ekolojik dengenin korunması için doğaya zarar verilmemelidir(Görmez, 1997:90). Bunun yanında, merkezi ve kapsayıcı devlet yerine adem-i merkezi devlet kurulmalı, insanın insana tahakkümü sonucu doğanın zarar görmesinden dolayı, hiyerarşinin tahakkümü kaldırılmalı, bu amaçla gücün merkezileşmesi sağlanmalı,

iktidar odakları parçalara ayrılmalı, merkezi yapı küçük birimlere dağıtılmalı, hiyerarşi yerine karşılıklı bağımlılık olmalı ve beraber çalışma ve işbirliği teşvik edilmelidir. Yerel ve komünal yapı güçlendirilmeli, katılıma önem verilmelidir(Görmez, 1997:91). Bu düşünceler, genel olarak ekolojik düşüncenin temel tezlerini yansıtırken, zamanla bu tezlerde içerik olarak ve de savunulma yöntemleri olarak bazı değişiklikler görülmüş ve bunun sonucunda farklı ekolojik görüşler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bu gelişmeler sonucunda son yıllarda ekolojiyi tek bir düşünce akımı gibi görmek imkansız hale gelmiştir. Çevre korumacılıktan anarşizme, radikal ekolojiden eko-sosyalizme, ekofeminizmden dinsel hareketlere birçok ekoloji düşüncesinin varlığından bahsedilmektedir. Örneğin, Devrimci Sosyalist düşünce, ekolojik sorunların nedenini kapitalizm olarak görürken, "Greenpeace", "Friends of Eart" gibi ekolojik gruplar, yaşam biçimleri ile ilgili sorunlar üzerinde daha fazla yoğunlaşmaktadırlar. Ekolojik grupların sadece sorunlara bakış açıları değil, belirledikleri ekolojik sorunların sebepleri ve önerilen toplum modellerinde de farklılıklar bulunmaktadır(Görmez, 1997:89).

Aslında ekoloji düşüncesinin üç şekilde incelendiği de bilinmektedir. Bunlardan derin ekoloji mekanik dünya görüşünün ekolojik sorunlara neden olduğunu savunarak, organik dünya görüşünün ekolojik sorunları çözeceğini öngörmesine karşılık, tinsel ekoloji, metafiziğin önemini vurgulayan bir söyleme sahiptir. Sosyal ekoloji ise, daha çok ekolojik sorunlarda kapitalizm üzerinde vurgu yapmaktadır(Görmez, 1997:88).

Ekoloji düşüncesinden yola çıkan ekoloji hareketi de üçe ayrılmaktadır: Bunlardan çalışmamızda ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğimiz yeşil politikada; özellikle siyasal platformlarda mücadele eden yeşiller, yeşil barış gibi gruplar yer alırken, Ekofeminizm hareketi içinde anadünya görüşüne karşı çıkan ve soruna kadın-erkek eşitliği ile yaklaşan liberal ve sosyalist ekofeministler yer almaktadır. Üçüncü olarak ise, sürdürülebilir kalkınma doğrultusunda ekolojik sorunlara yaklaşanlar bulunmaktadır(Görmez, 1997:88).

Ekoloji hareketi içinde bu derece farklı gruplar ve yaklaşımlar bulununca, bu durumun uluslararası düzeye yansımaları da çeşitlilik sunarak gerçekleşmektedir. Örneğin, ekolojik sorunlarla ilgili olarak uluslararası düzeyde örgütlenmeler arasında Yeşil Barış, Yeryüzü Dostları Oro Verde Vakfı ya da Avrupa Doğa Mirası Vakfı gibi kuruluşlar, en çok bilinenler olarak dikkat çekmektedirler. Bu örgütler çevre koruma amaçlı çalışmalarda birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Örneğin Yeşil Barış daha çok, çevre korumacılığı için kamuoyu oluşturma, bu konuda siyasal bilinç yaratma çabalarına ağırlık vermekte ve ulusal sınırları tanımayarak, üyeleri ile birlikte doğrudan eyleme girişmektedirler (Kaplan,1997:145-146). Çalışmalarında devamlı olarak doğrudan eylemi ön plana çıkarmaktadırlar. Bu durum kendilerini diğer örgütlerden her zaman farklılaştırmakta ve kamuoyunda dikkat çekmelerini

sağlamaktadır(Brown-May, 1992:10). Diğer örgütler ise, eylemlerinde daha çok pasif kalmayı ve sosyo-kültürel çalışmalarda bulunmayı tercih etmektedirler.

Çevre sorunlarının artışına paralel olarak, söz konusu bu gruplar, nükleer silahların engellenmesi için çalışmışlar hava alanlarına karşı yoğun protesto eylemleri başlatmışlar, bazıları da daha köktenci çözümler ortaya koymuşlardır. Kısmi çevre korumacı çözümler, Hıristiyan Demokratlar arasında bile büyük rağbet görürken, diğer taraftan ekolojiyi siyasal ideoloji olarak gören grupların, Almanya, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde arttığı gözlemlenmiştir. Bu süreçte ekolojistlerin, birçok yerde yeni bir dünya görüşü oluşturmaya çalıştıkları görülmektedir(Görmez, 1997:88). Ancak gerek Avrupa, gerekse ABD'deki ekoloji hareketi 1980'li yıllarda ciddi bir bunalımla karşılaşmıştır. Bu bunalım, hareket kimlik ve amaçlarına ilişkin bir bunalımdır ve hareketin tahakküme, ekonomiye, siyasi kurumlara ve insan-doğa arasındaki kopukluğa neden olan yapay toplumsal değişmeler karşısında alternatifler geliştirme vaatlerini yerine getirip getirmeyeceği sorununu gündeme getirmiştir (Bookchin, 1996:75). Bu durum, birçok ülkede ekoloji hareketinin parçalanmasına ve farklı kulvarlarda, farklı şekillerde mücadelelerin başlamasına yol açmıştır. Daha sonra ayrıntılı ele alacağımız, Alman Yeşil Partinin geçirdiği süreç, bu duruma çok iyi örnektir.

II - YEŞİLLER, EKOLOJİ VE SİYASAL PARTİLER

Özellikle radikal ekolojik akımlar çerçevesinde şekillenen çevre hareketi, en geniş tanımı çerçevesinde 20. yüzyılın son bölümünde, kapitalist ve sosyalist ekonomik gelişmenin hakimiyetine karşı, içten muhalefeti yürüten tek politik hareket olarak gündeme gelmiş ve bu paralelde ilgi görmüştür(Devall, 1994:18).

Günümüzde ekolojik sorunlar, ulusal sınırlar tanımadığı için uluslararası, hatta küresel işbirliğine zemin oluşturmaktadır. Ekosistemin yok edilmesi sosyo-politik sınırların aşılması, her kademedeki yönetim organlarını toplumsal ve ekonomik sorumluluk taşıma konusunda yeni görevlerle karşı karşıya getirmektedir(Metzner, 1994:25). Siyasal liderler hala eski klasik kuramların dar kalıplarını aşamamakta, devlet kuruluşlarının ve politik disiplinlerin tipik bir özelliği olan parçalı yaklaşım egemenliğini sürdürmektedir. Ancak bu tür yaklaşımın hiçbir soruna çözüm getiremeyeceği de görülmüştür. Ayrıca bu durum, sorunların yanlış biçimde ele alınmasına da neden olmaktadır(Capra, 1994:38).

İşte, bu çıkmazlar içinde, yeşil düşünce, sorunlara çözüm bulabilmek için ortaya çıktı. Mevcut ekolojik sisteme ve değerlere eleştirilere ağırlık vererek, çevre korumacılığı değil, insanların içinde yaşadıkları doğal ve kentsel toplumsal çevrenin ve bu çevreyle ilişkilerin niteliğinin geliştirilmesini savundu. Özgürleştirici bir çerçeveyi sorgulayarak bütünlükçü bir eleştiri yapmaya başladı(Bora, 1990:39).

Bu çerçevede şekillenen yeşil eleştiri, 1970'li yıllarda kapitalist batı ülkelerinde yükselmeye başladı. Bu eleştiri, kapitalist sanayi düzeninin doğayı kentsel ve

toplumsal hayatı, dolayısıyla insan ilişkilerini bozan, yıpratıcı, yabancılaştıran etkilerine dönük tepkilerle birleşerek siyasallaşmaya yöneldi(Bora, 1990:39). Zamanla yeşil eleştiri, bu düşünceyi paylaşanların organize olması ile "Yeşiller" diye anılan gruplar tarafından savunulmaya başlandı.

180 Bir grubu nitelendiren yeşiller kavramı, öncelikle çevre kavramına göre, hem farklı anlamları hem de farklı işlevleri ortaya koymaktadır. Kavram, Alman Yeşillerinin 1983 yılında yapılan seçimlerde federal parlamentoya temsilci sokma başarısını elde etmesinden sonra moda olmaya başlamıştır. Bu çerçevede kurulan yeni partilere isim babalığı yaptığı gibi, önceden kurulmuş benzeri partilerin de ismini bu yönde değiştirmesine neden olmuştur(Öz, 1989:28).

Yeşillerin temel düşünceleri, toplumun ademi merkezileştirilmesi ve tabana dayalı bir demokrasiyle yönetilmesi esası üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yeşil toplumda sosyal sorumluluğa ve karşılıklı yardımlaşmaya özen gösterilmeli, şiddete karşı çıkılmalıdır. Bu toplumda insanlar sade bir yaşam sürerler. İnsanların kendilerine güvenleri yüksektir. Bu toplumda doğaya saygı ve yaşamın kutsallığı önemlidir(Naes, 1994:12).

Yeşil hareketin ana teması, emek-sermaye çelişkinin yerine geçen, her şeyin üzerinde odaklaştığı ana sorunlar değil, kapitalizmin çelişkilerini görmek ve bunların üzerinde yoğunlaşmaktır. İnsanlar yeşil hareket ile bu bağlam etrafında bütüncül bir eleştiri geliştirmeye başladılar. Ekolojiyi de sadece kirlilik sorunu olarak değil, insan-toplum ilişkilerini her alanda sorgulama aracı olarak kabul etmek gerektiği(Bahro, 1989:47) konusunda görüş birliğine vardılar.

Yeşil harekette amaç, parlamenter demokrasi yoluyla iktidara gelip program uygulamak değil, "yurttaş inisiyatiflerine dayalı" yeni bir siyasi anlayışın geliştirilmesini sağlamaktır. Sivil toplum içinde ve devlet denetimi dışında yeni bir ilişkiler ağı kurup, parlamentoya da bunu ortaya koyma işlevini verme düşüncesindedirler(Şimşek, 1993:20).

Yeşillere, sol akımların bakış açıları da çok farklıdır. Sol akımlar yeşil hareketi, burjuvazinin kitleleri ayartmak için yeni bir araç olarak değerlendirmektedirler. Yeşiller bu yönleri ile batıda kapitalizmin, doğuda komünizmin "asi çocukları" olarak nitelendirilmiş(Şimşek, 1993:22) ve bu şekilde değerlendirilmişlerdir. Yeşil hareketle ilgili olarak neo-faşist düşünce ile bağlantı kuranlar ve otoriter-muhafazakar düşüncelerin Yeşiller içinde bulunduğunu da iddia edenler de bulunmaktadır. Bu iddiada bulunanlar, Alman Yeşilleri için, "ormanlar" değil, "Alman Ormanları" üzerindeki tahribatın geçerli olduğunu savunmaktadırlar. Ancak Yeşillerin disiplin ve program karşıtı eğilimleri, bu şekilde içlerinde farklı düşüncelere ve bakış açılarına sahip unsurların yer almasına neden olmaktadır(Şimşek, 1993:23).

Yeşillerin devlet sistemine farklı bakmaları, ancak yasama organını da hedef olarak görmeleri çelişki gibi görülebilir. Ancak 1970'lerde yoğunlaşan çevre

sorunları karşısında yasama organları bünyesindeki siyasi partilerin yetersiz kalmaları baskı gruplarının partileşmelerine neden olmuştur. Ayrıca yasama organında bulunma, siyasi partilere seslerini daha fazla duyurabilme, reklam yapma, yardım alma, bazı hizmetlerden ücretsiz yararlanma gibi ayrıcalıklar tanımaktadır. Almanya'da %57'den çok oy alan partilere oy başına yaklaşık 3 dolar karşılığı yardım verilmesi, yasama organına girmeyi çok cazip hale getirmiştir (Şimşek, 1993:24). Yeşil hareketin siyasallaşmasında ve partileşmesinde bu etkenler de çok önemli olmuştur.

Yeşil politikanın manevi değerlerinde, kültürün üç özelliği olarak kabul edilen; humanizmanın, modernliğin ve babaerkil toplumun yansımaları bulunmaktadır. Yeşil politika humanizmanın insanı en üstün tutan yönünü eleştirmektedir. İnsanların dünya yüzündeki yaşamın en üstünü olduğunu ve kontrolün kendisinde olduğunu savunması aşırı bir kendini beğenmişliktir, çünkü uzun süreçte her şeyi kontrol eden doğadır (Spretnak, 1994:86). Yeşil politika modernlik denilen değerler sistemini de eleştirmektedir. Modernizm insanı da içeren tüm doğal sistemin denetimi ihtimali üzerine kurulmuştur. Bundan dolayı da geleneksel değerlere karşı bir isyan olarak değerlendirilmektedir. Modernlik taraftarları bireysel özgürlük savunucusu olarak insanları birbirine yaklaştıran geleneksel toplumun kurumlarını önemsemezler. Modernliğe rehberlik edenler, insan ruhunu çürüten kısıtlamaları kaldırmak da haklıydılar. Ancak ölçüyü kaçırarak birçok unsuru tahrip ettiler ve sınır tanımadılar (Spretnak, 1994:88). Yeşil politika, bu yönüyle babaerkil değerlerin de karşısındadır. Babaerkil değerler, dar anlamda erkeklerin kadınları sömürmeleri anlamına gelirken, geniş anlamda feminist ortamlarda sadece kadınlara yapılan haksızlıklar değil, doğadan kopma, ona egemen olma, hiyerarşik bir yapıyı destekleme, rekabet, her şeyde egemenlik ve alt etme duygusunu taşıma ve genel bir güvensizlik ifade etmektedir (Spretnak, 1994:88). Zamanla, bu fikirler yeşil hareket içinde benzer amaçlara farklı yollardan gitmeyi amaç edinmiş, tali hareketlerin doğmasına yol açmıştır.

Bu farklı hareketler içinde, en kalıcı ve toplumdaki ilgi gören hareket, Yeşiller olarak adlandırılan gruplarca gerçekleştirilmiştir. Bu gruplar özellikle partileşme sürecinin ve seçimlerde elde edilen başarının ardından diğerlerine göre daha siyasal bir içerik kazanmış, giderek kitleselleşen ekolojistlerinin politik arenadaki konumlarını sembolize eden ortak bir hareket haline gelmiştir. Buna ek olarak, yine büyük ölçüde Alman Yeşillerinin etkisiyle diğerlerine göre daha geniş anlamlar taşımışlardır. Ekolojik denge, çevre sorunları, silahsızlanma gibi konuları kapsayan ve bunlar karşısında yeni tavır, anlayış ortaya koyan bir içeriğe sahip olarak (Öz, 1989:28), siyasal platformlarda yerlerini almaya başlamışlardır.

Her toplumda, insanların siyasal sistemden istedikleri, bekledikleri eylem ve kararlar bulunmaktadır. Bunların bir kısmı sistemin dışında, çevresinde oluşan durumların sisteme yönelen isteklere dönüşmesi, diğerleri ise sistemin ürünlerinin

toplumun tümü ya da bir kesiminde yarattığı tepkilerin geri besleme süreci sonunda yeniden sisteme girmesi şeklinde olmaktadır. Mutlak bir şekilde, neden ne olursa olsun, sisteme olan girdilerin ulaşabilmesi için aracı kurumlara ihtiyaç duyulmaktadır(Turan, 1986:97). Bu aracı kurumlar arasında, genel olarak siyasal partilerin önemi büyüktür. Özellikle, yukarıda ele aldığımız yeşil düşüncenin, eleştiri ve ardından da siyasal harekete bürünmesi ve sonuçta da siyasallaşması, siyasal partiler aracılığı ile olmuştur.

Siyasal partiler, bir program çerçevesinde siyasal kararları etkilemek ve bu amaçla siyasal iktidarı ele geçirmek üzere örgütlenmiş kuruluşlardır. Yapısal farklılıkları, toplumsal tabanlarının, dolayısıyla da ideolojilerinin farklılığını ortaya koymaktadır. Siyasal parti sistemleri ise, rejimlerin gerçek yüzlerinin anlaşılmasında, çok kez anayasalar kadar önem taşırlar. Siyasal partiler, demokratik olsun olmasın, tüm çağdaş siyasal rejimlerin işleminde çok önemli görevler üstlenirler(Kışlalı, 1996:238). Ekolojik sorunların siyasallaşarak, ülke gündemlerinde yer alması ve bu sorunlara karşı çözüm arayışlarının hızlanmasında ekolojik partilerin büyük rolü olmuştur.

Siyasal partilerin doğuşu incelenirken 19. yy'ın ortalarına kadar gitmek gerekir. 18. yy'da Batı Avrupa parlamentolarında görülen gruplaşmalar ve hizipler, parlamento dışında bir örgüte sahip olmadıklarından, gerçek anlamda parti olarak kabul edilmezler. Siyasal parti batılı toplumlarda yer alan bazı önemli sosyo-politik gelişmeler sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler, demokratik ideolojilerin yaygınlaşması ve buna paralel olarak da parlamentoların yetkilerinin ve oy haklarının genişletilmesi şeklinde kendini göstermektedir(Kapanı, 1983:127).

Aslında, siyasal partiler demokrasinin gelişme süreci içinde oy hakkının ve parlamento yetkisinin artışı paralelinde ortaya çıkmışlardır. Oy hakkı yaygınlaştıkça, ilgili adayları tanıtmak ve oyları bu adaylara yöneltmek amacı ile seçim komiteleri oluşturulmuş(Duverger, 1979:16), mevcut parlamento grupları ile bu komiteler arasında sürekli bağların kurulması ile siyasi partilerin önemi artmıştır. Bugün siyasi partiler parlamento dışında da oldukça etkili kuruluşlar konumundadırlar (Şimşek, 1993:14).

Bugün tüm dünyada çok farklı siyasal partiler bulunmaktadır. Avrupa örneğinde soruna yaklaşırsak; ekolojik partilerin yanında, radikal ve liberal partiler, kral ve aristokrasinin siyasal iktidar karşısında orta sınıfların siyasal ağırlığını duyurma isteklerinden doğmuştur. İşçi partileri ile sosyalist partiler, işçi sınıfının siyasal katılma mücadelesi sürecinde ortaya çıkmışlardır(Özbudun, 1979:26).

Ekolojist partiler ise, hem amaçları hem de örgütlenme biçimleri bakımından diğer siyasi partilerden ayrılırlar. Geleneksel siyasi parti tanımına uymayan bu partilerin, baskı grubu ve siyasi parti sınıflandırmasına giren yönleri de bulunmaktadır. Günümüzde kendilerini siyasi yelpazenin hiçbir tarafına yakıştırmayan ekolojistleri, seçmenlerinin ve kurucularının ideolojik yönelimleri ve politikalarını dikkate alarak

solcu-özgürlükçü partiler olarak da nitelendirildikleri görülebilmektedir (Aykaç-Öz, 1983:115). Ekolojik hareketlerin örgütlenmesi sürecinde, ekolojik partiler, ekoloji biliminin gelişimine paralel bir şekilde, mevcut partilerin sorunlara çözüm bulamaması üzerine, benzer örgütlenme yollarını kullanarak kurulmuşlardır.

Bu süreç, genellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında doğup Vietnam Savaşı'nı da yaşayan gençlerin, mevcut değer sistemine başkaldırmaları ile başlamıştır. Sisteme başkaldırış, Amerika'da, müzikle başlamış, üniversite işgallerinden sokak yürüyüşlerine uzanan eylem türleri ile Avrupa'ya yayılmıştır(Şimşek, 1993:19). Bu yayılmada yeşil düşüncenin gelişimini; uzakdoğu felsefesi, savaş karşıtlığı, doğa sevgisi gibi unsurlarla gündeme gelen, "çiçek çocukları" olarak da bilinen hippileri önemli bir şekilde etkilemiştir(Şimşek, 1993:19).

Hippilerin düşünceleri, siyasal yaşamda önemli bir değişime neden olmuş, bu alanda görülen değişim, 1980'lerde ABD'de yuppiliğe, Doğu Avrupa'da Perestroika'ya, Batı Avrupa'da ise yeşil hareket ve kısmen de komünal yaşama dayanmıştır(Şimşek, 1993:18). Ardından sorunlarını parlamentolarda daha iyi çözebileceğini düşünen şiddet yanlısı bu gruplar, ılımlaşarak parlamentolara girmişler ve siyasal yaşamın birer parçası halini almışlardır. 1968 öğrenci hareketinin ardından, öğrenci kitlelerinin büyük ölçüde, ekolojik mücadeleye katılmaları, 1970'lerin başında dünya çapında bir enerji bunalımının yaşanması, mevcut siyasal partilerin ve iktidarların artan çevre sorunları karşısında başarılı olamamaları, başka bir ifade ile ekolojik dengenin bozulmasına göz yumulması bunun sonucunda da olumsuzluklarının gündelik hayatın bir parçası haline gelmesi, ekolojik hareketinin ve çevrecilerin geçmişe oranla daha fazla toplumsal destek kazanmasına yol açmıştır(Öz, 1989:28). Zamanla bu durum, parlamentolardaki durumlarını da güçlendirmelerine neden olmuş ve yeşil hareket bazı ülkelerde, çok önemli bir güç olarak hükümetlerin kuruluşunu bile etkileyebilecek bir konuma ulaşmıştır.

III - ALMAN YEŞİL PARTİ

Yeşil Hareketin siyasallaşma sürecinde, en önemli gelişmeler Almanya'da görülmüştür. Özellikle 2. Dünya Savaşının sona ermesinden sonra başlayana, 1970'lerde hız kazanan ve günümüzde de özellikle Alman Parlamentosunda temsil edilen önemli bir parti olan Alman Yeşil Partisinin faaliyetleri ile şekillenen yeşil hareket, bu ülkede tüm dünyaya örnek olabilecek gelişim süreci geçirmiştir.

a) Tarihsel Gelişim

Yeşil hareketin siyasallaşma ve dolayısıyla da partileşme sürecinde en önemli örnek Batı Almanya'da görülmüştür. Almanya özelinde ve Avrupa genelinde ekolojik hareketin partileşmesinde, çevrecilerin hızlı ekonomik büyümeye ve onun

bir sonucu olan çevre sorunlarına karşı yapılan protestolarda ön planda yer almaları rol oynamıştır. Bu dönemde kitle partilerin çevre sorunları karşısındaki ilgisizliği, Batı Avrupa'da "Yeşil" veya "Ekoloji" partilerinin kuruluşunda önemli ölçüde etkili olmuştur. Bunun yanında 1968 öğrenci hareketinin etkisi ve nükleer sorunların öneminin artması, bu hareketlerin güçlenmesine neden olmuştur(Aykaç-Öz, 1983:115).

Almanya'nın siyasal tarihinde 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan ekolojik parti, ülkenin geçirdiği hareketli tarihi gelişmelerdeki iniş ve çıkışların da bir sonucu olarak gündeme gelmiştir. Bu alanda İngiltere'de görülen uyumlu ve istikrarlı gelişme Almanya'da görülmemiştir. Almanya, örneğin Fransa'da olduğu gibi, birleşmiş ve merkezileşmiş bir yönetim örgütünün üstünlüklerinden veya kişi hürriyetleri konusunda uzun bir uygulamadan yararlanmış da değildir(Abadan, 1962:6). Siyasal partilerin gelişimi de bu özellikten doğrudan etkilenmiştir.

Almanya'da kurulan partilerin işleyişini iyi anlayabilmek için 1871 tarihli Alman Krallığına kadar gitmek gerekmektedir. Bu dönemde ilk nüveleri görülen partiler, genelde üç blokta gruplanmıştı. Sol-merkez ve sağ. Özellikle Weimar Cumhuriyeti döneminde komünistler, sosyal demokratlar (liberal demokrat programlarıyla) solda yer aldılar. Katolik Merkez Partisi Baviera Halk Partisi ile birlikte merkezde yer aldı. Sanayiciler, sağ duyulu Alman milliyetçileri ve tepkili Alman sosyalistleri ise, politikanın sağ kanadında bulundular(Plischke, 1969:139). Bu temel siyasal yelpaze, kısmi değişikliklere uğrasa da, uzun yıllar genel yapısını koruyarak sürmüştür.

Alman Anayasasına göre siyasi partiler, milletin siyasi iradesinin belirtilmesine katılan kuruluşlar olarak görülmektedir. Kurulmaları tamamen serbestlik ilkesine dayanır. İç düzenleri demokratik esaslara uygun olmak zorundadır. Maddi gelirlerinin kaynağı hakkında açıkça hesap vermeleri gerekmektedir(Abadan, 1962:12). Politika ile ilgili temel kurallar arasında demokrat kurallara göre hareket etme, mali imkanlarının kaynağını açıklama gibi hususlar, her zaman ön planda yer almıştır. Ayrıca ülkede demokratik düzenin ve Federal Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürecek her türlü faaliyet yasaklanmıştır(Plischke, 1969:140). Amaçlarına veya taraftarlarının davranışına göre hür demokratik temel düzeninin sınırlamak, ortadan kaldırmak veya Alman Cumhuriyetinin varlığını tehlikeli bir duruma sokmayı hedef edinen siyasi partiler anayasaya aykırı sayılırlar(Abadan, 1962:12) ve siyasal arenada faaliyette bulunmalarına izin verilmez.

Almanya'da Yeşil Parti, bu anayasal düzen içinde yer almak için uzun mücadeleler vermiştir. Oldukça yoğun çabaların harcandığı, direnişlerin yapıldığı protesto hareketleri, zamanla organize hareketler haline dönüşmüş, uzun bir süreçten geçilerek önemli bir siyasal parti haline gelinmiştir.

Yeşil Parti'nin bugünkü halini almasında, çok önemli payı olan yeşil protesto hareketleri ilk olarak, 1968 yılında, sol kanatta yer alan öğrenciler tarafından başlatıldı. İnsan bilimciler, bu dönemde özellikle Alman üniversitelerindeki

protestoculara tepki gösteriyorlardı. Bu durumları kısmi karşı çıkışlara yol açtı. Çünkü nasyonel sosyalist düşünceleri ve kendi otoriteryen eğilimleri ile protestocuların görüşleri bağdaşmıyordu (Bramwell, 1989:219). Bu şekilde güç kazanmaya başlayan Yeşil Harekete; yaşanan hızlı ekonomik gelişme ve sanayileşme nedeniyle çevre sorunlarının artması, milliyetçiliğe ve militarizme karşı tavır takınılması, nispi temsil sistemi(Keleş, 1992:161) gibi uygulamalar önemli ivmeler kazandırmıştır.

Almanya'da ekolojik sorunlarla ilgili siyasal hareketler, 1960'larda başlamasına rağmen, diğer Avrupa ülkelerine oranla, daha çabuk gelişmiştir(Görmez, 1991:66). 2. Dünya savaşı sonrasında, savaşa karşı protesto hareketleri, barış ve silahsızlanma hareketleri, öğrenci hareketleri, vatandaş insiyatifleri ve alternatif hareketin gelişmesi gibi gelişmeler, Almanya'da çevre sorunlarının siyasallaşması sürecini hızlandırmıştır(Özdemir, 1988:63).

Bu yönüyle Alman yeşil hareketi, Amerika ve Avustralya'daki yeşil harekete kökenleri ve ideolojileri açısından çok benzemektedir. 1970'lerde çiftçilerin, çevrecilerin, komünistlerin, yeni sol akımcıların, sol liberallerin (Marxizm geleneksel ideolojik formülasyonlarını benimsemeyenler) koalisyonları ile özellikle nükleer denemelere karşı protestolarla başladı. Bu durum ilk kez 150 hanelik Wyle isimli Güney Almanya'nın bir köyünde görüldü ve BadenWürttemberg eyaletine yayıldı(Mones, 1990:29). Ardından, ilk organize protesto hareketleri, Rhine Vadisi'nin sanayileşmesi ve bunun sonucunda aşırı kirlenme görülmesi sonucu gerçekleşti. Yöre balıkçıları ve doğayı sevenler çok uzun süre protestolarda bulundular ve bunun sonucunda yerel ve yöresel de olsa, çevre bilinci oluşmaya başladı(Özdemir, 1988:64). Zamanla çevre duyarlılığının gelişmesine öncülük eden organize protesto gösterileri yapılmış, nükleer enerji karşıtlığı etrafında birleşen gruplar güçlerini ispat etmeye çalışmışlardır. Ülkede nükleer enerji santrallerinin önemli çevre sorunları yaratacağı inancında olan bazı gruplar, daha 1970'lerde santrallerin yapımına karşı direnmeye başlamışlar(Özdemir, 1988:64), bu durum özellikle Çernobil'de yaşanan nükleer kazadan sonra şiddetini artırarak devam etmiştir. Çevreye olan duyarlılık, sadece nükleer santrallere karşı gösterilen tepkilerle sınırlı kalmamış, ülkenin farklı bölgelerinde çevreye zarar verecek nitelikteki projeler de gösterilere hedef olmuştur. Özellikle 1970'lerde başlayıp 1973'e kadar süren Nordhorn ve Frankfurt Havaalanları protestoları bu olaylardan en kapsamlı olanlarıdır(Özdemir, 1988:69). Zamanla bu eylemler toplum tabanında da taraftar sayısını artırmaya başlamıştır.

Almanya'da görülen bu hareketler, 1978 yılında 38.000 kişi tarafından desteklenirken, 1980 yılına gelindiğinde 11.300'ü bölgesel, 130'u bölgeler üstü olmak üzere yaklaşık 5 milyon insanın desteklediği örgütler aracılığı ile sürdürülen (Özdemir, 1988:71) önemli bir ekolojik hareket halini almıştır.

Alman yeşil hareketinin bu hali almasında ülkede çeşitli düzeyde çevresel kamuoyu oluşumunda etkili olan yurttaş inisiyatifinin varlığı çok etkili olmuştur. Yaklaşık 5 milyon insanın çalıştığı belirlendiği bu girişimlerin yeşil harekete katkısı çok büyük olmuştur(Bora, 1985:70). Hareketin ilk örgütlenişinde, ön plana çıkan yurttaş girişimlerinin 1977 yılında 15.000 olan üye sayısı, kısa sürede artarak 300.000'ni bulmuştur(Keleş, 1992:159). Bu haliyle yurttaş girişimleri, yerel ve bölgesel sorunlarla ilgilenen, bu doğrultuda yetkili organları harekete geçiren ya da kendi çabalarıyla çözüm üretmeye çalışan, kısa süreli oluşturulmuş, gevşek yapıli örgütlerdi. Birçok konu ile ilgilenmişler ancak asıl başarılarını nükleer enerji santrallerinin engellenmesine yönelik eylemlerde sağlamışlardı. Bu mücadelelerinde küresel düşünen ve yerel hareket eden örgütler, gerçekleştirdikleri eylemlerde taban demokrasisini ve alternatif yaşam biçimlerini geliştirerek, mevcut demokrasi anlayışını eleştirmişlerdir(Bora, 1988:24).

Tüm bu girişimler, ülkede mevcut partilerin ekolojik sorunlara çözüm bulamamasının da etkisiyle, çevreci partilerin kurulmasını sağlamıştır. İlk çevreci parti listesi 1977 yılında Schleswing-Holstein bölgesinde görülmüş(Şimşek, 1993:23), 1978 yılında yapılan yerel seçimlerde çevre korumacılar tarafından oluşan bu yeşil liste, oyların %3.9'u alarak (Keleş, 1992:159), siyasete iyi bir başlangıç yapmıştır. Ardından hızla artan çevreci partiler, 1979 yılında Bremen Parlamentosunda temsil hakkını elde etmişlerdir(Şimşek, 1993:23). Bu başarılı başlangıç, hareketin taraftarlarını daha da hızlandırmış ve 1979 Avrupa Parlamentosu seçimleri öncesi, hareketin bir siyasal partiye dönüştürülmesine karar verilmiştir. Yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde alınan %3.2'lik oy, harekete federal bütçeden siyasal parti olarak yardım alma yolunu açmıştır(Keleş, 1992:160).

1979 yılında 500 delege ile siyasal bir örgüt olarak kurulan Alman yeşillerinin, (Zeka, 1985:74) ulusal çapta siyasal parti halini almaları, 1980 yılında gerçekleşti. 1004 delegenin katıldığı Karlsruhe Kongresi ile parti resmen kurulmuş oldu. Ardından yapılan seçimlerde baraj geçilerek eyalet meclislerine üyelerini sokabilme hakkını elde eden Yeşil Parti, bu dönemde, işsizlik ve ekonomik gelişme gibi hususlarda Sosyal Demokrat Parti ile benzer görüşlerin temel politika olarak benimsendiği şeklinde eleştirilere maruz kalarak, önemli fikir ayrılıklarının yol açtığı tartışmalara sahne olmuştur. Özellikle ekolojik hareketin önemli isimlerinden Bahro Parti ile olan görüş ayrılıklarını açıkça ortaya koymaktan çekinmemiştir(Keleş,1992:160). Bu durum parti bütünlüğünün kaybedilmesine neden olmuştur. Bu süreçte parti liderlerinden Petra Kelly'nin ismini gizli tutarak geri plana çekilmesi, Partiyi oldukça olumsuz etkilemiştir. Zira Kelly benzeri karizmatik liderlerin yetişmesi oldukça zordu. Çünkü Partinin bunu sağlayacak altyapısı yoktu. Bundan dolayı Yeşil Parti'nin yeşil düşüncüyü yayabilmek için artık çok daha fazla zaman harcaması gerekiyordu(Pepper, 1993:156).

Alman Yeşil Partisi, kendi iç bünyesinde görülen huzursuzluklara rağmen, kurulduğu yıl yapılan eyalet seçimlerinde ilk kez %5.3 oy oranını yakalayarak, 6

milletvekili çıkarmıştır. Parti olarak bu durum ilk siyasal zaferleri idi. Ancak yine de ciddi alınmadılar(Zeka, 1985:73-74). Hamburg ve Bremen’de oldukça güçlüydüler. Ancak Bavaria ve Rhineland’da zayıf kaldılar. Buna rağmen yerel düzeyde görülen eğilimler, bu hareketin milli bir karakter kazanacağı hususunda ipuçları veriyordu. 1983 yılında yapılan seçimlerde Yeşiller, özellikle kentsel alanda iyi eğitimlilerden ve gençlerden oy topladılar. Yaklaşık 21 bölgede %8 civarında oy aldılar(Chandler, 1988:77). Mücadeleleri artan bir hızla devam etti ve 1984 yılı Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ise %8.2 oy oranına ulaştılar. 1987 milletvekilleri seçimlerinde ise oy oranları %8.3’e ulaşarak ülkenin üçüncü büyük partisi olma başarısını elde ettiler(Özdemir, 1988:71).

Alman Yeşil Partinin 1984 yılında yapılan seçimlerde kazandığı başarı, dünya genelinde yeşil partilerin güç kazanmasına önemli ölçüde ivme kazandırmıştır(Rudig, 1991:3). Aslında bu seçimlerde başarı daha fazla olabilirdi. Bu dönemde de parti içinde radikaller ve realistler arasında firik ayrılıkları had safhaya çıktı. Bu iç etkenler dışında yeşil politikada görülen yeni boyutlar da Parti’nin yeniden yapılanması(Chandler, 1988:76) ve değişen şartlara kendini uydurması gerekliliğinin sinyalinin vermeye başlamıştı.

b) Parti İdeolojisi

Gerek Almanya’da gerekse Avrupa’de kısa sürede kendisinden beklenmedik başarıları yakalayan Alman Yeşil Partisi; modernizme karşı çıkılmasında, çevrenin merkezi rolünün çevreci bir temelde kucaklayıcı bir sosyal muhalefet imkanına sahip olduğunun farkına varmıştı. Parti, tüm organları ve üyeleri ile, total bir dünya sistemini, Batı’nın kültürünü, bilimini, hayat tarzını eleştiriyordu. Ama bu eleştiriler öylesine arttı ki, çevreciliğin bir salgın haline gelmesiyle, Yeşil Partinin alternatif militan hareketinin bile zayıflama tehlikesini ortaya çıktı. Bu durum Yeşil Partilerin, gerek Almanya’da gerekse tüm dünyada oylarının artırmalarına rağmen eski coşkularını ve alternatif olma özelliklerini artık taşıyamamalarına yol açtı(Gürsel, 1989:63).

Alman Yeşil Partisinin, kazandığı başarılar, ilkelerine, programına ve uygulamadaki başarısına dayanmaktadır. Partinin politikaları, ekolojik, toplumcu, tabandan demokrat ve şiddetten arındırılmış olma(Şimşek, 1993:27) özellikleri üzerine inşa edilmiştir. Parti yetkilileri, bu düşünceler doğrultusunda parti ilkelerini belirlemişlerdir. Buna göre; amaç, sosyal, barışçı, taban demokrasisine dayanan ve ekolojik bir siyaset (Zeka, 1985:81) izleyen bir parti olmaktadır.

Parti yetkililerinin resmi olarak dile getirdikleri dört ilke bulunmaktadır. Partinin bütün işlevleri de bu ilkeler etrafında şekilleniyor. Bunlardan birincisi, Alman yeşillerinin en önemli ilkesi olarak değerlendirilen, yaşamın ekolojik temelde yeniden düzenlenmesi. Nasıl İşçi Partisi için sınıf savaşımı hayati önem taşıyorsa, Yeşil Parti için de ekoloji aynı öneme sahiptir(Zeka, 1985:75). Aslında ekolojinin

baş tacı edilmesi çok yakın bir geçmişte oldu. Ekoloji, 70'li yıllarda özellikle Avrupa'da, sadece bir bilim dalı olmaktan çıkıp bir üst bilim hatta Hıristiyan, demokrat, liberal düşünce gibi bir dünya görüşü oldu(Zeka, 1985:88). Bu doğrultuda da gönüllü kuruluşların ve siyasal partilerin çalışma alanlarına zemin hazırlanmış oldu.

Alman Yeşil Partinin temel ilkelerinden taban demokrasisine göre, karar alma sürecinin merkezi olmayan, herkese açık, doğrudan bir süreç olması gerekmektedir. Temsili demokrasinin ve çoğunluk sisteminin eleştirisi sayılabilecek bu ilke, yalnızca parti içi karar alma süreçleriyle sınırlı değil. Bir kararı ancak o karardan etkilenecek olanların alması ya da kararların geri dönülebilir nitelikte olması gibi özellikler, bu kavramın kapsamına giriyor. Taban demokrasisinin en önemli yönü, oylamalarda çoğunluk yerine oybirliğinin aranması Bunun yanında temsili milletvekili yerine emri milletvekili sisteminin uygulanması da söz konusu. Yani, Partinin milletvekili, yasama organında alınacak her karar öncesinde partisine danışmak ve parti görüşleri doğrultusunda tüm hareketlerine yön vermek zorundadır(Zeka, 1985:85). Ancak bunu kendisi hissetmeli ve uygulamaya sokmalıdır.

Alman Yeşil Partiye göre, barışın sağlanması ve korunması uzun sürece dayalı bir direniş gerektirdiğinden, barış hareketlerine katılmak bir zorunluluk olarak değerlendiriliyor. Ulusal ve uluslararası sorunlar karşısında barışçı çözümlerden yana oldukları için, askeri blokların hepsine tümünden karşı çıkıyorlar. Barışseverlik yaşamın her alanına uygulanması, savunulması gereken temel bir ilke. Bundan dolayı her türlü zor kullanımın önlenmesi, azınlıklara, güçsüzlere maddi, manevi baskı uygulanmasına son verilmesi gerekmektedir(Zeka, 1985:84).

Alman Yeşil Partinin sosyal siyaseti ilişkin görüşleri ise, alternatif ekonomi projelerinin genel bir özeti şeklinde ortaya konuyor. Ekonomik bunalımın aşılması için öncelikle enerji, konut, ulaşım, eğitim gibi alanlarda, doğaya ve insana zarar vermeyecek yatırımların yapılması öngörülmekte(Zeka, 1985:82).

Bu ilkelerin yanında, Alman Yeşil Parti, genel olarak yeşil hareketin düşüncelerini benimsemiş durumdadır. Bütün ekonomik faaliyetlerin, çevre sağlığına bağlı olduğuna inanmaktadırlar. Çünkü ekolojik sorunlar ekonomik sorunlara yol açmaktadır. Örneğin Kuzey denizinde balık kalmaması, balığın fiyatının artmasına ve bunun ödemeler dengesine kadar birçok olumsuz etkilerinin olmasına sebep olmuştur. Ancak bu durumun nedeni de, ekolojik kurallara uyulmayarak aşırı balık tutulması ve denizin kirlenmesidir. Bundan dolayı Yeşil Parti, görüşlerinde ve programında ekonomi üzerinde yoğunlaşmıştır(Burchell, 1996:2).

Yeşil hareket, Almanya'da Yeşil Parti şeklinde örgütlenmiş olsa da, homojen siyasal bir yapı içermiyordu. Almanya'da Yeşil hareketin geçirdiği sürecin özelliğinden dolayı, hareket kapsamında; yurttaş inisiyatifleri hareketi, anti-nükleer

hareket, alternatif hareket, barış hareketi, kadın hareketi, ev işgalcileri gibi bazı ad hoc, yani belli bir ortak hedef için ve onunla sınırlı olarak mücadele etme temelinde bir araya gelen insanların oluşturduğu örgütlenmeler bulunmaktaydı (Bahro, 1989:45). Bu örgütlenmeler doğal olarak aynı amaçlara sahip olsalar da, farklı yöntemleri benimseyen grupların oluşmasına neden olmuştur. Parti bünyesinde; Bağımsız Almanların Eylem Birliği, Gelecek İçin Yeşil Eylem, Üçüncü Yol Eylemi, Uluslararası Özgür Üniversite Örgütleri ve Çevre Koruma Halk İnsiyatifleri gibi farklı gruplar bulunuyordu (Şimşek, 1993:27).

Alman Yeşilleri ana hatları ile ekososyalist veya geleneksel sosyalist olarak bilinen Kırmızı Yeşiller (çevre sorunlarının ekonomik sistemin ve kapitalizmin bir sorunu olduğuna inanırlar, komünist parti ile özdeşleşmekten kaçınırlar) (Keleş, 1992:162), radikal reformcu ve ağırlığı ekolojiye veren Yeşil Kırmızı Gerçekçiler; çıkış noktaları tamamıyla ekoloji olan Reformcular (Parlamento içinde mücadele etmekten yanadırlar ve şiddete başvurulmasına karşı çıkarlar) ve parlamenter demokrasiye karşı olan ve diğer siyasi partilerle işbirliği yapmaktan kaçınan Radikal Muhalifler olarak heterojen gruplardan oluşmuşlardır (Görmez, 1991:68).

Böylesine heterojen bir yapıdaki bir siyasal partide sorunların çıkması kaçınılmazdı. Seçimlerde her ne kadar başarı elde edilse de, parti içerisindeki radikallerle, realistler arasında önemli görüş ayrılıklarının çıkması engellenemedi. Radikaller kapitalist bir toplumdaki ekolojik bir topluma mümkün olduğunca çabuk geçmek istemişlerdi. Bu doğrultuda Bundestag içerisinde parlamento dışı güçlerin temsilcisi olma rolünü radikal bir şekilde üstlenmek istemişlerdir. Realistler ise daha çok basit değişiklikler yapılmasını ve bunun içinde önemli uzlaşmalara girilmesini savunuyorlardı (Bahro, 1989:29). Örneğin, realistlerin temsilcisi Petra Kelly; güçlü taban hareketinin parlamentoda söz sahibi olması, kamuoyunun bilgilendirilmesi, kanun tasarılarına katılarak görüşlerin engellenmeden ortaya konması, şiddet içermeyen protestoların parlamentoya taşınması ve karar mekanizmalarını saydamlaştırmak için, ılımlı bir şekilde parlamentoya girmek istediklerini belirtmiştir (Şimşek, 1993:29).

Zamanla, Partide görülen gerilimler ve giderek etkilerini artıran heterojen gruplar, politikalar üzerinde de etkili olmaya başladılar. Bu durum, parti politikalarını doğrudan etkilemiştir. Düşüncelerde birlik sağlanamaması, özellikle ekonomi politikalarının belirlenmesinde ortak hareket edilmesini imkansız kılmıştır. Özellikle Parti içindeki yarırcılar, radikal reformistler ve realistler genel bir konsensusa gitmekten kaçınmışlardır (Papadakis, 1984:178).

Konsensusa bir türlü imkan sağlamayan parti içi yapı, özellikle Sosyal Demokrat Parti ile ittifak yapılması hususunda ön plana çıkmıştır. Parti içindeki radikaller, yerleşik düzenin partisi olarak gördükleri SDP ile, solda olduğu için beraber hareket etmenin, kendi çizgilerini bozacağını, bağımsızlıklarını ortadan kaldıracağını savundular (Bahro, 1989:50). Ancak buna rağmen, Partide ağırlığını hissettiren

realistler, temel ilkeleri bir tarafa bırakarak Sosyal Demokratlarla koalisyona girdiler. Bu şekilde üstü örtülü olsa da sistemi kabul etmiş oldular. Bu durumun, Alman Yeşil Partisini sıradan bir parti olma sürecine soktuğu şeklinde değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu şekilde bir defa daha “akıl ruha, mantığın umuda, gerçeğin hakikate galip geldiği” belirtilmiştir(Gürsel, 1989:64).

Peki, sonunda sistem partileri ile özdeşleşen bir zamanların radikal partisi, nasıl oldu da bu hale geldi? Bu soruya en iyi cevap, ilk kurulduğunda asi gençlik etkinken, zamanla bu grubun olgunlaşmaları ve gerçekleri daha iyi sorgulayarak anlamaya başlamalarıdır. Almanya’da yeşiller hareketi, savaş sonrası yaşanan sorunlara çözüm bulunamaması nedeni ile, özellikle üniversite gençliğince ve orta kuşak temsilcilerince yoğun destek görmüştür(Görmez, 1991:66). Destekleyen gruplar içinde, gençler her zaman ön planda olmuşlardır. Ayrıca, biraz daha ayrıntılı sınıflandırmaya gidersek, erkeklerden, bekarlardan, Protestanlardan, kentsel yerleşim bölgelerinde yaşayanlardan, öğrencilerden, yüksek derecede öğrenim görmüş olanlardan, toplumsal ve ekonomik nitelikleri bakımından orta ve yüksek düzeydeki sınıflardan oy almışlardır. Yeşillerin siyasal desteğinin toplumsal tabanı bölgeden bölgeye ve bu grupların ülke genelinde değişen güçlerine göre değişmiştir(Keleş, 1992:161). Dolayısıyla ortak noktaları daha çok genç olmak olan Alman yeşillerinin gençler arasındaki desteği genelde nüfusun tüm katmanlarından geliyordu Yapılan bir araştırmaya göre 1981’de yeşilleri destekleyenlerin %6’sı, alternatif alt kültürlerin parçası olan grup ve organizasyonların üyeleri idi. Bu durum siyasi veya genel grupların organize şekilde bu duruma olan ilgisizliklerini gösteriyor(Papadakis, 1984:184). Ancak zamanla Partinin toplum tabanında desteğini artırmasıyla gençlerin ve orta sınıfların etkinliği de artmaya başladı. Bu doğrultuda Partinin politikalarında realistlerin görüşleri doğrultusunda yumuşamalar oldu.

c) Parti Örgütlenmesi ve Programı

Alman Yeşil Parti, kuruluş dönemi örgüt yapısında; Yerel örgütler, ilçe örgütleri, il örgütleri, eyalet örgütleri; federal parti organlarında ise, federal genel kurul, federal komite, federal yönetim kurulu, federal hakem komisyonu ve yüksek hakem komisyonundan oluşmuştur. Bu yapı içinde yerel birimlerin Partiye bağımlılıkları artmakta, özerk bir yapı ve işleyişe sahip olmaları da, Partinin en önemli ilkesi olarak kabul edilen taban demokrasisine sahip olduklarını göstermektedir(Şimşek, 1993:28). Partinin geçirdiği dalgalı gelişmelerde, bu örgütlenme şekli kısmi değişikliklere uğrasa, temel yapı fazla bozulmamıştır.

Alman Yeşil Partisinin programı, bireyler ve toplumlar için, maddi toplumsal ve kültürel ihtiyaçlara hizmet eden bir toplumsal ekonominin kurulmasını temel hedef olarak belirlemiştir. Kendilerini kapitalizm ve materyalist sosyalizm arasında üçüncü bir yol olarak görürler. Toprağın, doğal kaynakların, üretim araçlarının ve bankaların, devletin değil toplumun mülkiyetine bırakılmasını, devlet mülkiyetinin,

katılıma imkan vermediği için kaldırılması gerektiğini önermektedirler(Keleş, 1992:163).

Alman yeşilleri, esasında bu şekilde sanayi toplumu sürecini durdurmanın gerekliliğini belirtmektedirler. Bunu, belirli bir azınlığa ayrıcalık yaratmak için değil, toplumun her kesimi için yeni bir soluk yaratmak amacıyla gerçekleştirmek istediklerini söylemektedirler(Rainbow, 1993:19).

Yeşil Parti programında yabancıların ve marjinal cinsel grupların dışlanmasına da karşı çıkmış, barış politikası ve silahsızlanma, sağlıklı çevre, barışçı Birleşik Avrupa, özgür kadın, yeni sağlık, eğitim, kültür, bilim politikaları, farklı polis teşkilatı gibi unsurlar üzerinde durulmuştur(Şimşek, 1993:27). Bunların yanında Yeşil Parti programında alternatif bir üçüncü dünya politikası geliştirilmeye çalışılmıştır. Haftalık çalışma sürelerinin kısaltılması, alternatif sendikacılık anlayışı gibi öneriler getirilmiştir. Sendikaların ekoloji ve barış hareketleri ile bağdaşmayacak derecede tutucu olduklarını, işçi sınıfının kapitalizmin yeniden üretilmesini sağlarken, çelişkiye düştüklerini belirtmişlerdir(Bora, 1988:335).

Parti programı ile ilgili belirttiklerimiz, Yeşil Parti'nin 1992 Programından yapacağımız özet ile daha rahat anlaşılacaktır:

- 1) Artık kendi kendimize zarar vermenin durdurulması zamanı gelmiştir. En kısa zamanda pazar avantajları da dikkate alınarak, planlı bir şekilde yeni bir üretim formu oluşturulmalıdır.
- 2) Devlet politikası olan, had safhaya ulaşmış askeri alandaki ortaklıklara bir an önce son verilmelidir. Savaşa ve milli savunmaya yönelik harcamalar kısıtlanmalı, silahlanmaya son verilmelidir.
- 3) Adil olmayan dünya ekonomik düzeni insanlığı muhtaçlığa ve yoksulluğa itiyor. 2. ve 3. Dünya ülkelerinin ekonomileri, dünya pazarlarında ve de Dünya Bankası ile ilgili olarak önemli bağımsızlık sorunları yaşıyor. Ekolojik ve ekonomik ölümden kurtulmaları, bu zinciri kırmalarına bağlı.
- 4) Günümüzde Feminizm belirli kesimlerden çok tüm toplum genelini ilgilendiren bir sorun oldu. Toplumun demokratikleşmesi ve insanlığın beraberliğinin sağlanması için bu sorun mutlaka çözümlenmelidir.
- 5) Ülkemizdeki çeşitli bölgelerdeki sosyal yaşamların demokratikleşmesi taleplerine duyarsız olunmamalıdır. Hep birlikte, sosyal adalet, demokrasi, bireylerin özgürlüğü ve insan hakları için mücadele edilmelidir(Coleman, 1993:52-53).

d) Son Gelişmeler

Alman Yeşil Parti ile ilgili son gelişmeler, son yıllarda yapılan seçimler etrafında şekillenmiştir. Yeşil hareket daha önce belirttiğimiz olumsuzluklara rağmen, 1986 yılında nükleer denemelerine ve enerji santralleri yapımına karşı tek başına

mücadele vererek, eski günlerine dönüş sinyalleri vermişti. Mücadele öylesine yaygınlaştı ki, Batı Almanya Parlamentosu, bu tür faaliyetlere karşı anti-terör yasaları çıkarmak zorunda kaldı(Mones, 1990:17). Bu durum Partinin tüm dünyada sesini duyurmasına neden oldu.

192 Partinin kendi içindeki çekişmeler, başarısını artırmayı frenliyordu. Parti içinde realistler Hıristiyan Demokratlarla koalisyon yapılmasını isterlerken, radikaller Partinin temel amaçlarını yerine getirebilmesi açısından bu koalisyonunun zararlı olacağını düşünüyorlardı. Ancak güçleri yetmedi ve daha önce de belirttiğimiz gibi koalisyon gerçekleşti. Bunun sonucunda radikaller önemli güç kaybına uğradılar. Bu arada Parti içinde diğer grupların güçleri arttı. 1989 yılı Yeşillerin önem kazandıkları bir yıl olmuştu. Ancak bu duruma radikallikten ödün vererek ve “kırmızı-yeşil” koalisyonuna giderek sağlamışlardı(Rudig, 1991:5). Ancak yapay sağlanan bu başarı çok kısa sürdü. Almanya’da 1990 Ekim’inde yapılan seçimlerde Yeşiller başarısız oldu. Ancak Bundestag’daki 48 koltuktan 8 tanesi ve toplam oyların %4.8’ini almayı zor da olsa başardılar. Ancak ülke barajını geçemedikleri için Ulusal Parlamenteoda yer alamadılar(Coleman, 1993:42). Alman Yeşil Partinin 1990 seçimlerinde beklenen kadar başarılı olamamasının nedeni olarak; Doğu Almanya ile birleşme hususunda belirgin bir tavır takınılması ve özellikle Doğu Almanya’daki alternatif gruplarla birlikte hareket edilememesi gösterilmektedir(Özkaracalar, 1996:81). Bu durum başarısızlığın en önemli sebebi olarak kabul edilmektedir. Ancak, bir yıl öncesinde yapılan koalisyon ve sistemle entegre olduğu ve sorunlara artık çözüm bulunamayacağı eleştirileri de unutulmamalıdır.

1990 seçimleri öncesinde Alman Yeşil Parti’de yaşanan fikir ayrılıkları parti içinde de bölünmelere yol açmıştır. Parlamenter sistem içinde kalmayı isteyen ve özellikle sosyal demokratlarla koalisyon yapmayı hedefleyen realistler, sosyalizmi benimseyen sol kanatta yer almayı isteyen radikaller ve realistlerle sol kanatta olanların görüşlerini birleştirerek özellikle insan hakları ve ekoloji konularında etkili olmak isteyenler, daha önce de olduğu gibi, parti politikalarının belirlenmesinde oldukça etkili olmaya başladılar. Bunlardan radikaller, seçimler öncesi Partiden ayrılarak Doğu Alman Komünist Partisine girdiler(Coleman, 1993:42). Yeşillerde yaşanan bu çekişmeler ve ayrılıklar, ünlü ekolojist Bahro’nun bu Parti’den ayrılırken şu şikayette bulunmasına neden olmuştur: “Artık bu partinin ekolojik bir konumu kalmamıştır. Genel yaşamın korunmasına yönelik politikalar geri plana itilmiştir. Hayvanlarla ilgili olarak yapılan deneyleri değerlendiren bir parti yetkilisinin, insan yaşamının kurtulabilmesi için hayvanlara işkence yapılmasını hatta hayvan yaşamına rahatlıkla son verilmesini makul görebileceklerini belirtmesi, bu değişimlerin en iyi örneğidir. Bu cümle, insan varlığının, bitkilere, hayvanlara ve nihayet kendilerine yönelik imha sürecini çok iyi sergilemektedir”(Chandler, 1988:71).

Parti içinde, kendisini bu şekilde de gösteren huzursuzluklar, zamanla artmış ve sonuçta realistlerin görüşleri doğrultusunda koalisyona gidilmesiyle, bir ölçüde 1990 seçimlerindeki başarısızlığın sinyalini vermişti.

1990 seçimlerinde oyların %4.8'ni ve 8 koltuğu alabilmeleri, Alman Yeşil Partinin geleceği hakkında şüpheler getirmiştir. Çünkü alınan oy oranı, Parlamente'ye girebilmek için ülke genelinde %5 barajı olduğu düşünüldüğünde oldukça önem kazanmaktadır(Scharf, 1994:247). Bu durum Yeşil Partinin temel politikaları açısından oldukça önemli. Çünkü yeniden yapılanma gereği böylelikle çok acil bir ihtiyaç durumuna gelmiştir(Coleman, 1993:108). Alman Yeşillerinin bu duruma düşmesinin en önemli nedeni, elbette ki bu dönem öncesinde yaşanan parti içi çekişmelerdir. Bu dönemde endüstriyel toplumun tüm olarak dönüşümünü savunanlar ile reformların yapılabilmesi için kurum düzeyinde çalışılmasını öneren realist yeşiller arasında yaşanan(Rainbow, 1993:19) çekişmeler, daha önce de belirttiğimiz gibi Partinin başarılı olmasını engelledi. Ancak, bunun yanında daha önemli nedenler de vardı. Özellikle Doğu Almanya'nın sosyal yapısı, başarısızlığın önemli bir nedeniydi. Bu durum Partiye olan yerel desteği sınırlamış durumda. Diğer bir neden de, Doğu Almanya'da ön plana çıkan siyasal görüşlerin, güç ekonomik koşullarda yaşamak zorunda kalan Alman halkını memnun etmemesidir. Bundan dolayı da, Yeşil Partinin yerel düzeyde doğuda genişleyebilmesi, geniş kitlelere ulaşabilmesi oldukça zor. Doğu Almanya'da eski politikaların bir müddet daha uygulanması kaçınılmaz görünüyor(Scharf, 1994:247).

Bugünün Almanya'sında Yeşil Parti, mevcut ideolojilerin etkisi altında bulunmayan Alman entelektüelleri arasında oldukça popüler durumda. Siyasi arenada Sosyal Demokrat Parti ile koalisyon yapınca, doğal olarak sağ kulvardaki Hıristiyan demokratlarla zıt duruma düştüler. Bugün, günümüzün dikkat çeken ancak geçmişte oldukça soğuk ve temkinli karşılanan ve sol tandanslı kabul edilen değerleri; feminizm, anti nükleer faaliyetler, siyasal ve sosyal eşitlik düşünceleri hararetle savunuluyor. Artık Alman Yeşil Partisi bu değerleri yumuşatarak sağ kulvarda ve herkes tarafından benimsenen politikalar üretebilen ve marjinallikten süratli bir şekilde uzaklaşan bir parti konumuna gelmek istemekte(Bramwell, 1989:196).

Alman Yeşil Partinin geleceği ile ilgili olarak, ilk aşamada Yeşillere yükselme imkanı veren değişken sosyal yapının, daha sonraki yıllarda devam edecek görünmesinin oldukça olumlu katkısı olacağı söylenebilir. Üst düzeyde eğitim görmüş orta sınıflar genişlemeye devam edecek ve sekülerleşme süreci ile birlikte nüfus gruplarıyla din arasındaki bağlar yeniden canlandırılacaktır(Scharf, 1994:246). Bu durumda insanların doğaya bakışını etkileyecek ve ekolojik sorunlarla mücadelede önemli mesafeler sağlanacaktır.

Son yıllardaki bazı göstergeler, Yeşil Partinin, yaratıcılık kapasitesinin sınıra ulaştığını gösteriyor. 1980 öncelerinde Yeşil harekette yaşanan değişimi tahmin

etmek çok güçlü. Artık Yeşil hareket Parlamentoda, protesto hareketini bir parlamento silahı olarak değerlendirme durumunu aştı. Yeşiller artık Alman Parlamentosunun esaslı bir parçası durumunda(Scharf, 1994:246). Parti'nin önderlerinden, parti içi çekişmelerde radikallerden değil de realistlerden yana olan ve bugün Alman Dışişleri Bakanı olan Joschka Fischer "Artık ütopyalarla hareket etmiyoruz. Şartlara göre davranmak gerekiyor. Ekolojik kriz artık silahlanma yarışından, suç oranındaki artışlardan doğuyor. Bunlar benim için daha önemli. Diğerleri bizi derin düşünmekten uzaklaştırıyor başka bir adım atmamıza neden oluyor ve Partimizin varlığı tehlikeye düşüyor, Partimizin varlığını sorgulamaya başlıyoruz"(Rainbow, 1993:20) şeklinde Alman Yeşil Partisinin politika dönüşümünü gözler önüne seren önemli bir demeç vermişti.

Bugün, Alman Yeşil Partisinin geleceği sabit bir denge durumunda. Ne Yeşil Parti 1980'lerde oldukları gibi aktif hareket edebiliyorlar ne de Alman siyasal sisteminde sol'da olan konumunu değiştirebiliyor. Her şey Yeşil Partinin Parlamentodaki konumunu çok iyi kullanıp, radikal bir parti olarak ortaya çıkmaları ve sınırlı örgütsel kaynaklarını en iyi şekilde kullanabilmelerine bağlı(Scharf, 1994:247). Bu amaçla koalisyon zincirinden kurtulmak ve klasik ekolojik kimliğe bürünerek, kapitalizmin getirdiği klasik ve ekosisteme zarar veren genel politikaları ortadan kaldırmak amacına daha kolay ve rahat ulaşacak görünüyorlar.

SONUÇ

Bugün yeni binyıla girilirken, 19. ve 20. yüzyılın sorunları da yeni dünya düzenine taşınmaktadır. Özellikle ekolojik sorunlar, 2000'li yıllarda insanların yaşamını artan oranda etkilemeye devam edecek görünüyor. Bu paralelde, yeşil hareket, yeni gelişmeler karşısında kendi konumunu belirleme ve mücadelesini sürdürme çabası içerisinde bulunuyor. Ancak yeşil hareketin gerek mücadele yöntemlerinde gerekse parti program ve örgütlenmesinde yeni bin yılın gereklerine uygun bir şekilde yeniden yapılanma zorunluluğu söz konusu. Sorunun küresel bu boyutunun yanında, ülkeler bazında da dikkat çekilmesi gereken yönleri bulunmaktadır. Bu noktada en önemli husus, ülkeler boyutunda yeşil hareketin başarılı olabilmesi ve misyonunun gereğini yerine getirebilmesi için, çalışmamızda ayrıntılı incelediğimiz, Almanya'da örgütlenen yeşil hareketin siyasal platformda temsilcisi olan Yeşil Parti de görülen ve olması gereken değişimden kendilerine düşen payları çıkarmak ve bunlara göre yeniden yapılanmak zorunluluğudur. Çünkü yeşil hareketin siyasal platformlarda olumlu veya olumsuz yönleri ile etkinliğinin ortaya konulmasında Almanya deneyimi oldukça başarılı olmuştur.

Avrupa'da çok sayıda olan yeşil partileri arasında en etkili olanın Alman Yeşil Partisi olduğu konusunda genel bir kanı mevcuttur. Örneğin İngiliz basınında Alman Yeşilleri, İngiliz yeşillerinden daha fazla yer bulmaktadır(Bahro, 1989:27). Boockhin, Alman Yeşillerine akılcılıkları ve radikal oluşları yönünde övgüler

yağdırmıştır (Pepper, 1993:201). Bu durum, Alman Yeşillerinin geçmişten gelen tecrübelerinin de katkısı ile, ekoloji hareketine önemli mücadeleler yaparak katkıda bulduklarının göstergesidir. Oldukça ses getiren protesto eylemlerinin organize edilmesi ve eylemlerin yasama organları düzeyinde yanıt bulması, gerçekten Avrupa çapında güçlerinin önemli bir delilidir.

Alman Yeşil Partisinin Avrupa genelinde edindiği olumlu imaj ve güçlü konum, geçmiş yıllarda yapılan başarılı organizasyonların da bir sonucudur. Örneğin, hiçbir yerde yeşil hareketin cesaret bile edemediği önemli bir faaliyet olarak; 1983 yılında "Doğu ve Batı'daki Kitle Tahribatı Yapan Silahlara ve İlk Vurucu Hamle'ye Karşı Bir Savaş Suçluları Mahkemesi" toplamayı başarmışlardır. Bu mahkeme sırasında gayet açık bir şekilde halkın suçu, "cenneti cehenneme çeviren" siyasilere ve askeri liderlere yüklemelerinin gerekliliği ortaya konulmuştur (Kelly, 1989:68). Bu durum, ekolojik sorunlara dikkatlerin çekilmesi için, tüm dünyaya önemli bir mesaj olarak sunulmuştur.

Bu şekilde yapılan ilginç, çarpıcı ve aynı zamanda dünya yeşil hareketine öncülük yapabilecek faaliyetler, Yeşil Partinin, ekoloji hareketinin uzantıları üzerine, lider konumunda konuşlanmasını sağlamaktadır. Bundan dolayı güçlü bir barışçıl hareketin oluşumunun basit bir sorundan çok daha fazla boyutta olduğu tüm dünya kamuoyuna gösterilmiştir. Ekoloji hareketi ile yeşillerin birbirine yaklaşımı bu barışçıl hareketle olmuştur (Papadakis, 1984:181).

Alman Yeşil Partisinin başarılı olmasına önemli katkılar sağlayan diğer bir özelliği de, tüm parti yöneticilerinin parti tabanınca sürekli denetim altında tutulması ve yerel örgütlerle çalışma gruplarına tam bir özerklik verilmesidir (Özkaracalar, 1996:83). Bu durumda, parti içinde istikrar sağlanmakta, böylelikle, hem parti politikaları daha sağlıklı ortamlarda belirlenmekte, hem de uygulamaya daha kolay sokulmaktadır.

Tüm bunların yanında, Alman Yeşil Partisi için önemli bir eleştiri de yapılmaktadır. Partinin tüm yapısında, işleyişinde ve faaliyetlerinde politik bilgelikten izler görülmediği ifade edilmektedir. Yani tüm faaliyetlerde sahip olunması gereken manevi unsura Yeşil Parti fazla ağırlık vermemektedir. Oysa Yeşil Parti ideologlarının, davranışları değiştirmeden, düşünce biçimlerini yenilemeden, çok uzun süre geçse de politika ile çok fazla şeyin değiştirilemeyeceğini bilmeleri gerekiyor (Porritt, 1994:60).

Bu şekilde yapılan eleştirilere rağmen, 1960'larda başlayan, daha sonraları Yeşil Parti ile siyasal arenada da etkili olmaya başlayan Alman Yeşil Hareketi, üstlendiği misyonu gerçekleştirme yolunda önemli adımlar atmıştır. Örneğin, Almanya'da 7.5 milyon nüfuslu Aşağı Saksonya eyaleti, sanayinin ekolojik bir şekilde yeniden yapılanmasını sağlayarak yeşil harekete önemli bir örnek sunmuştur (Ausebel, 1997:5). Aşağı Saksonya eyaletinde yaklaşık 150 Milyon dolar bütçeli bir fon oluşturularak, 6000 civarında, çevre eğitiminde, çevreye zarar vermeyen ürünler

üretiminde, katı atıkların dönüşümünü sağlayan tesislerin kurulmasında, yenilenebilir teknolojilerinin üretilmesinde, payı olan projeler hayata geçirilmiştir(Ausebel, 1997:7). Bu durum yeşil hareketin yerel düzeyde de olsa, çok önemli bir başarısıdır. Zamanla bu eğilimin ulusal politikalara da yansıtacağı beklenmektedir. Zaten olması gereken de budur. İnsanın kendi geleceği için doğa ile uyumlu olması, ekolojik dengeyi bozmaması gerekmektedir. Aksi halde, ekolojik felaketler, insanlığın geleceğinde önemli sorunlara yol açacaktır. Bu gerçekten hareket ederek, dünya geneline dağılmış olan yeşil hareket savunucularının; üstlendikleri misyonu başarıyla yerine getirebilmeleri için, Alman Yeşillerinin, gerek siyasal platformlarda gerekse diğer alanlarda yaşadıkları deneyimlerden dersler çıkarmalarının ve bu deneyimler doğrultusunda stratejilerine yön vermelerinin oldukça önemli olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- ABADAN, Nermin (1962), **Federal Batı Almanya'nın Siyasi Partileri**, TODAİE Yay., Ankara.
- AUSEBEL, Kenny (1998), "Ecological New Deal in Germany", **Earth Island Journal**, Vol.13, Issue. 1, Winter.
- AYKAÇ, Burhan-Esat ÖZ (1983), "Fransa'da Ekoloji ve Siyaset: Ekolojik Partinin Doğuşu ve Gelişimi", **AİD**, C.21, S.4, Aralık .
- BAHRO, Rudolf (1989), **Nasıl Sosyalizm? Hangi Yeşil? Ne İçin Sanayi?** (Çev. Tanıl Bora), Ayrıntı Yay., İstanbul.
- BOOKCHIN, Murray (1996), **Ekolojik Bir Topluma Doğru**, (Çev. Abdullah Yılmaz), Ayrıntı Yay., Ankara.
- BOOKCHIN, Murray (1999), **Toplumunu Yeniden Kurmak**, (Çev. K. Şahin), Metis Yay., İstanbul.
- BORA, Tanıl (1985), "Çevre-Demokrasi İlişkisi ve Almanya'da Bir Yurttaş Örgütlenmesi", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, S.77, Şubat-Mart.
- BORA, Tanıl (1990), "Reel Sosyalist Sistem Çözülürken Çevre Sorunları ve Çevreci Hareket", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, S.20, Haziran.
- BORA, Tanıl (1988), **Yeşiller ve Sosyalizm**, İletişim Yay., İstanbul.
- BRAMWELL, Anna (1989), **Ecology in the 20 th Century**, Yale University Press, USA.
- BROWN, Michael-John May (1992), **Green Peace-Yeşil Barışın Öyküsü**, (Çev. Sabir Yücesoy), Metis Yay., İstanbul.
- BURCHELL, Iona (1996), "Single Issue Politics And The Green Agenda", **Contemporary Review**, Vol. 269, Issue. 1571, December.
- CAPRA, Fritjof (1994), "Sistem Açısından Dünyamız", **Derin Ekoloji**, Der. Günseli Tamkoç, Ege Yay., İzmir.

- CHANDLER, William (1988), "Party System Transformations in the Federal Republic of Germany", **Parties and Party Systems in liberal Democracies**, Ed. Steven B. Wolinetz, Routledge, Great Britain.
- COLEMAN, William E.(1973), **The German Greens and the New Politics**, Praeger, USA.
- DEMİRER, Göksel-E. Torunoğlu-M.Duran (1997), "Radikal Ekolojik Akımlar Üzerine Düşünceler", **Ve Kirlendi Dünya**, Ed. F. Başkaya, Öteki Yay., Ankara.
- DEVALL, Bill; "Ekoloji Politikası", **Derin Ekoloji**, Der. G. Tamkoç, Ege Yay., İzmir, 1994.
- DUVERGER, Maurice (1979), **Siyasal Partiler**, (Çev. Ergun Özbudun), Bilgi Yay., Ankara.
- GÖRMEZ, Kemal (1997), **Çevre Sorunları ve Türkiye**, Gazi Büro, Ankara.
- GÖRMEZ, Kemal (1991), **Türkiye'de Çevre Politikaları**, Gazi Büro, Ankara.
- GÜRSEL, Deniz (1989), "Petra Kelly'nin Yazısı Üzerine", **Türkiye Günlüğü**, S.3, Haziran.
- HAYWARD, Tim (1998), **Political Theory and Ecological Values**, St. Martin's Press, England.
- KAPANİ, Münci (1983), **Politika Bilimine Giriş**, A.Ü. Huk. Fak. Yay., No:468, Ankara.
- KAPLAN, Ayşegül (1997), **Küresel Çevre Sorunları ve Politikalar**, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yay., No:18, Ankara.
- KELEŞ, Ruşen (1992), "Çevre ve Siyaset", **İnsan, Çevre, Toplum**, Ed. R. Keleş, İmge, Ankara.
- KELLY, Petra (1989), "Yeryüzünde Hayat", (Çev. D. Gürsel), **Türkiye Günlüğü**, S.3, Haziran.
- KIŞLALI, A. Taner (1996), **Siyaset Bilimine Giriş**, İmge Yay., Ankara.
- METZNER, Ralph (1994), "Ekoloji Çağı", **Derin Ekoloji**, Der. Günseli Tamkoç, Ege Yay., İzmir.
- MONES, Christopher (1990), **Greenrage**, Little Brown and Company, USA.
- NAES, Arne (1994), "Derin Ekolojinin Temelleri", **Derin Ekoloji**, Der. Günseli Tamkoç, Ege Yay., İzmir.
- ÖNDER, Tuncay (1998), "Çevrecilik ve Ekolojizm Üzerine", **Karınca**, Y.64, S.738, Haziran.
- ÖZ, Esat (1989), "Dünya'da ve Türkiye'de Ekoloji Hareketi'nin Gelişimi: Çevre Koruma Derneklerinden Siyasi Partilere", **Türkiye Günlüğü**, S.3, Haziran.
- ÖZBUDUN, Ergun (1979), **Siyasal Partiler**, A.Ü. Huk. Fak. Yay., Ankara.
- ÖZDEMİR, Şevket (1988), **Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Çevre Sorunlarına Duyarlılık**, Palme Yay., Ankara.
- ÖZKARACALAR, Kaya (1996), "İşlevsel Bir Sentez Olarak Yeşiller", **Birikim**, S.90, Ekim.
- PAPADAKIS, Elim (1984), **The Green Movement in West Germany**, Croom Helm Ltd., Great Britain.
- PEPPER, David (1993), **Eco-Socialism**, Routledge, London, Great Britain.
- PLISCHKE, Elmer (1969), **Contemporary Governments of Germany**, Houghton Mifflin Co., Boston, USA.

- PORRITT, Jonathon (1994), "Yeşil Ruh Yaşayacak", **Derin Ekoloji**, Der. Günseli Tamkoç, Ege Yay., İzmir.
- PORRITT, Jonathon (1989), **Yeşil Politika**, (Çev. Alev Türker), Ayrıntı Yay., İstanbul.
- RAINBOW, Stephen (1993), **Green Politics**, Oxford University Press, England.
- RUDIG, Wolfgang (1991), "Green Party Politics Around The World", **Environment**, Vol.33, Issue. 8, October.
- SCHARF, Thomas (1994), **The German Greens-Challenging the Consensus**, Berg, USA.
- SPRETNAK, Charlene(1994), "Yeşil Politikanın Vaatleri", **Derin Ekoloji**, Der. Günseli Tamkoç, Ege Yay., İzmir.
- ŞİMŞEK, Melda Cinman (1993), **Yeşiller**, Der Yay., İstanbul.
- TURAN, İlder (1986), **Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış**, Der Yay., İstanbul.
- ÜNDER, Hasan (1996), **Çevre Felsefesi**, Doruk Yay., Ankara.
- ZEKA, Necmi (1985), **Batı Almanya'da Alternatif Hareket**, Metis Yay., İstanbul.